

Formulier Heilig Avondmaal

“Opdat wij nu tot onze troost met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft”

Zelfbeproeving 1 het grote nut 2 het eerste punt

Gemeente,

Van tijd tot tijd heeft ieder mens wel eens een medicijn nodig. Je voelt je ziek en zwak en de dokter schrijft medicijnen voor. Dan zit er bij elk medicijn wel een gebruiksaanwijzing. De dokter zegt het en een papier staat nog meer op. Hoe je het medicijn gebruiken moet. Met of zonder water, voor het eten of juist na het eten. En dat is wel bepalend voor de werking. Alleen bij het opvolgen van de gebruiksaanwijzing zal het inderdaad je sterker en beter maken. Maar als je de gebruiksaanwijzing laat voor wat het is, zal het weinig effect hebben of zelfs averechts werken.

1 het grote nut

Wat dat betreft kun je het Heilig Avondmaal wel met een medicijn vergelijken. Bedoeld tot versterking van het geloof. Of zoals het hier staat: tot onze troost. Want daarvoor is het bedoeld. Dat gold in heel bepaalde zin die allereerste keer dat het heilig Avondmaal bediend werd. Toen Jezus Zelf het instelde voor Zijn discipelen. Hij zou van Zijn discipelen heengaan. Ik ga heen. Ik ga u verlaten. Mijn lichamelijke verschijning zal uit uw midden weggaan en u zult Mij niet meer zien. En de discipelen werden bedroefd, ontzet, geschokt. Ze zouden hun Meester niet meer kunnen zien zoals de jaren daarvoor. Maar dan stelt Jezus het Heilig Avondmaal in: Ik zal u niet vergeten, Ik blijf voor u zorgen. Ik ga wel heen, maar Ik blijf aan u denken en voor u zorgen. Troost.

En dat geldt vooral als er in die tijd na Jezus' heengaan van alles kan gebeuren: verdrukking en vervolging. Jezus' Kerk op aarde maakt wat mee aan tegenspoed en kruis. Soms heel zwaar en heel diep.

En dan geldt ook nog dat de gelovigen zichzelf zo tegenkomen. Zo verdrietig kunnen worden van hun inwonend kwaad en wat daar telkens weer uit voortvloeit. Dat we Hem zo'n pijn doen, zo slecht behandelen, zo grieven.

Maar Jezus heeft het Heilig Avondmaal tot onze troost gegeven. Om Zijn gelovigen te verzekeren: al ben Ik heengegaan naar de hemel, al lijdt u onder tegenspoed en kruis, al treurt u over uw houding jegens

Mij: zie het Heilig Avondmaal. Ik vergeet U niet. Ik ben voor u gestorven. Ik blijf u gedenken en voeden met Mijn Eigen lichaam en bloed. Ik zal u tot Mij nemen in eeuwigheid bij het avondmaal van de bruiloft van het Lam. Tot onze troost. Medicijn om het geloof te vertroosten, te versterken, te verzekeren. Kracht te geven om verder te gaan en vol te houden.

En wat kan dat heerlijk zijn als dat aan de tafel voor je opengaat: ondanks alles, ondanks beproeving, verberging, kruis, tegenspoed, afdwaling, zonden, ondanks dat alles: Jezus gedenkt mij. Toen aan het kruis, nu in Zijn leven, eens in de heerlijkheid. Nu reis ik getroost onder het heiligend kruis.

Maar bij dit medicijn voor onze zielen hoort ook een gebruiksaanwijzing. Om op te volgen. Dan zal het zijn troost geven. En die gebruiksaanwijzing bestaat uit twee delen. En die twee delen leidt het formulier af uit I Corinthe 11. Want in dat Schriftgedeelte blijkt dat er twee dingen nodig zijn. Lees maar mee: het is dan nodig dat we ons ten eerste recht beproeven. En ten tweede dat we het gebruiken tot het doel om Jezus te gedenken. De gebruiksaanwijzing in twee delen. Wie dat opvolgt die zal van het medicijn nut ontvangen: troost. Wie dat slordig doet of helemaal achterwege laat die moet geen troost verwachten. Dan doet het medicijn geen nut, of werkt zelfs averechts. Niet tot zegen, maar tot oordeel, niet tot troost, maar tot vloek.

Het eerste punt van die gebruiksaanwijzing is dus de waarachtige beproeving van onszelf. En dan zien we direct dat dat veel meer inhoudt dan wij vaak denken. Tenminste als we denken: zelfbeproeving dat is nagaan of je een kind van God bent of niet. Nou, dat is zeker ontzettend belangrijk. Maar tegelijk moeten we zeggen: dat is niet iets om maar 4 keer per jaar mee bezig te zijn. En dan te denken: nou, als ik erachter kom dat ik geen kind van God ben, doe ik er goed aan om af te blijven, dan doe ik het goed. En als ik wel een kind van ben, nou dan ga ik aan, dan doe ik het goed. Nou, om te beginnen: als ik erachter kom dat ik geen kind van God ben, en ik ga dus niet aan, dan moet ik daar nooit een goed gevoel over kunnen hebben. Nooit rust in kunnen hebben. Hoe zou dat kunnen als ik buiten het heil leef? Dan ben ik er niet klaar mee door af te blijven, maar door me te bekeren. Door de toekomstige toorn te ontvluchten. Dan is afblijven nooit een punt, maar een komma. Opdat ik mij bekeren zal.

En als ik mag ontdekken dat ik wel een kind van God ben, nu dan begint de zelfbeproeving eigenlijk pas. Dan begint deel 1 van de

gebruiksaanwijzing hoe ik tot mijn troost aan zal kunnen gaan aan het Heilig Avondmaal.

En dan bestaat dat eerste deel uit drie dingen: de bekende drieslag ellende, verlossing, dankbaarheid. Over de zonde, over de vergeving en over het dienen van God. Alleen, dan is één ding dat opvalt. Namelijk, waar en hoe vindt die zelfbeproeving plaats? Antwoord: aan de voet van het kruis. Luister maar mee bij het eerste: over de zondekennis. Maar hoe eindigt dat? Dat God de toorn Gods tegen de zonde zo groot is dat Hij de zonde gestraft heeft aan Zijn Zoon met de bittere en smadelijke dood van het kruis. En bij het tweede, de verlossing lezen we dat de vergeving er is alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus. En bij het derde, de dankbaarheid, lezen we dat het gaat om waarachtige dankbaarheid, dat is dankbaarheid die ontspringt aan de voet van het kruis, om de gave van de Zoon, Die Zijn leven gaf.

Want het kruis, het sterven van de Heere Jezus spreekt ons van twee dingen: van wet en Evangelie. Jezus' lijden en sterven spreekt ons van de wet. Dat God die handhaaft. Dat God de vloek der wet handhaaft. Je zou toch zeggen: nu komt daar Gods Eigen lieve Kind aan, Zijn eniggeboren Zoon, Zijn Geliefde in Wie Hij al Zijn welbehagen heeft. Zal God dan nu niet kunnen zeggen: och, laat maar, die straf houd Ik we bij Mij. Daar hebben We het maar niet over, laat maar, Ik strijk wel met de hand over Mijn hart. Mijn Zoon, wees maar niet bang, Ik laat het er wel bij zitten. Maar nee, zelfs nu, zelfs ten aanzien van Zijn Eigen Zoon kan en wil God dat niet doen. Zonde moet gestraft worden. Zo rechtvaardig is God. Hij handhaaft Zijn wet. Het recht der wet, de vloek der wet. En tegelijk laat datzelfde kruis van Jezus zien wat Evangelie is: God is zo genadig dat Hij de zonde straft aan Zijn Zoon, liever dan aan mij, doet Hij dat aan Zijn Zoon. Hij geeft Zijn Eigen Zoon opdat er vergeving is voor zondaren. Genade, dat is Evangelie. God zorgt Zelf voor het Offer. God vergeeft omwille van Zijn Zoon, maar neen, daar is vergeving omdat God Zijn Zoon wil de straffen.

Vanaf het kruis straalt licht: helder licht van wet en Evangelie. Helder licht van Gods recht en Gods genade. Helder licht dat spreekt van ontdekking, aanwijzing van de zonde, van vergeving en verzoening van de zonde, en van bestrijden en haten van de zonde. En dat is één. We trekken dat wel eens makkelijk of graag uit elkaar. Wel de vergeving van de zonde, maar niet de ontdekking eraan en de strijd ertegen. Wel de ontdekking eraan, maar niet de vergeving. Wel de bestrijding van de

zonde, maar los van de vergeving. Maar dat kan niet. Dat is misleiding. Het ene kruis van Jezus leert mij alle drie deze dingen: zonde ontdekking, zonde vergeving, zonde bestrijding.

En dat kruis staat tussen het Heilig Avondmaal en de gemeente. Tussen u/jou en het Heilig Avondmaal staat het kruis van de Heere Jezus. En zelfbeproeving is: Langs het kruis van Jezus gaan. En zo aangaan. Wie aangaat, maar om het kruis van Jezus heengegaan is, die gaat ten onrechte, die volgt de gebruiksaanwijzing niet op, die zal geen nut of troost krijgen.

Ware zelfbeproeving gebeurt in het licht van het kruis. In het licht van God, Die vergeeft omwille van Zijn Eigen Zoon. God, Die genadig is in Jezus Christus en Zijn offer in het schuldvergeven. En in dat licht klinkt het ten eerste:

2 Het eerste punt

Een ieder bedenke zijn zonden en vervloeking opdat hij zichzelf mishage en zich voor God verootmoedige. Wat formuleert het formulier zuiver en Bijbels. Met als bedoeling om mij uit te laten komen bij de bede: o God wees mij zondaar genadig, gena o God gena. Elk woord is weloverwogen. Je zou het niet anders willen. Toch?

Of zouden we het liever anders willen? Zou u liever hebben dat de zelfbeproeving zo beginnen zou: ten eerste bedenke een ieder zijn goede werken en vrome inzet en ijverige geloofsoefening. Zou u daar blij mee zijn? Ja, een farizeer zou zeggen: geef mij dat maar. Laat mij maar bedenken mijn goede werken, beter dan van anderen, mijn vrome inzet, want ik bedoel het allemaal zo goed, en mijn ijverige geloofsoefening, want ik steek boven genoeg anderen uit. Ja, als je farizeer bent zou je daar mee uit de voeten kunnen. Maar dan ben je een eind van de genade vandaan en geen welkome gast aan de avondmaalstafel. God ziet van ver met gramschap aan de ijd'le waan der trotse zielen. Van zielen die zeggen: mijn zonden bedenken, daar ben ik gauw mee klaar, die kan ik nauwelijks vinden en ontdekken bij mezelf, ja bij anderen genoeg, maar bij mezelf zou ik niet weten hoe ik daar 5 minuten me mee bezig kan houden, ik ben gauw uitgeteld.

Maar een tollenaar die is dankbaar dat dit er staat. Een tollenaar die zegt: als ik mijn goede werken en vrome inzet en ijverige geloofsoefening zou moeten overdenken, zou ik me gaan raad weten, Want die kan ik niet vinden. ik ben gauw uitgeteld en uitgekeken. Het is maar goed dat er staat: een ieder bedenken zijn zonden. Zonden, meervoud. Het gaat hier om het opsporen van mijn zonden. In het licht

van het kruis dat vergeving spreekt om Jezus' wil. Zonden: daden, woorden, gedachten, opwellingen. Maar ook alle nalatigheden: daden, woorden, gedachten die ik verzuimd heb, die ik niet kreeg, niet zei, niet deed. En dan alle bedoelingen: alles wat er goed uitzag aan de buitenkant, maar een onzuivere gezindheid had: bijbedoelingen, eerezucht, lauwheid, eigen roem, gebrek aan liefde, dankbaarheid en gerichtheid op Gods eer. Er komt geen eind aan. Met de looplamp van de wet wandel ik door de kamers van mijn leven. Tot in de donkere hoeken toe, achter de cv, onder de bank, achter de kast tegen de muur. Op zolder van mijn gedachten en brainstormen. In de kelder en de kruipruimte van mijn opwellingen en impulsen en begeerten. En als ik de rondgang heb gemaakt met de looplamp van het eerste gebod, dan doe ik hem met de looplamp van het tweede gebod. En zo tien keer met elk gebod. En als ik dan zo rond ben geweest, dan vouw ik mijn handen en dan bid: HEERE, doorgrond mij en ken mijn hart, zie of bij mij een schadelijke weg zij, want ik heb vast nog dingen over het hoofd gezien en niet ontdekt.

En een ieder doe dat. Een ieder bedenke. Dus als je voor het eerst denkt aan te gaan, maar ook als je voor de 100^e keer hoopt aan te gaan. Als je al wankelend en twijfelend worstelt om aan te gaan, maar ook als je verzekerd mag zijn en uit ziet om aan te gaan. Een ieder bedenke zijn zonden.

En dan komt er woord bij. Dat verdere richting bepaald. Om uit te komen bij de verootmoediging: gena o God gena. Want er is een afslag hier. Dat ik ga denken: och ja, arme ik. Wat is een mens toch zondig. Het is wat met een mens. Helemaal niks. En je beklaagt jezelf. Je hebt eigenlijk medelijden met jezelf. Het is wat, wat ben ik er erg aan toe.

Nee, niet mezelf beklagen, maar aanklagen. Ieder bedenken zijn zonden én vervloeking. In het licht van het kruis blijft dat woord over: vervloeking. Vervloekt is ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet. Ik sta schuldig. De wet klaagt mij aan. En spreekt het vonnis uit: Gods toorn. Gods hart keert Zich tegen mij vanwege al mijn zonden. Zo erg zijn die: vervloeking, eeuwige verlating door God is verdiend en terecht. Je huivert ervan.

Ieder overdenke zijn zonden en vervloeking. Overdenken. Echt over nadenken, hoe veel het er zijn, mijn zonden, hoe erg ze zijn, hoe ongepast, tegen mijn Schepper, tegen Hem Die Zoon gaf, tegen Hem, Die mij genade biedt. Psalm 51: mijn zonde is steeds voor mij.

Waarom zou ik dat doen? Nou, staat er dus: omdat Gods toorn tegen de zo groot is dat Hij die aan Zijn geliefde Zoon gestraft heeft met de bittere en smadelijke dood van het kruis. Zo groot is Gods toorn. Zo erg heeft Jezus ervoor moeten lijden, zo hoog neemt God ze op, zo zwaar moet de Zoon eronder bukken. Zou ik dan zeggen: och, het zou wat? Zou ik dan m'n schouders een keer ophalen en weer verder gaan? Heb ik dan ooit het kruis gezien? Als ik maar één keer het kruis gezien heb, dan kan ik niet meer makkelijk met mijn zonden omgaan. Dan kan ik en hoef ik mijn zonden niet meer zo klein mogelijk te maken en zo min mogelijk aandacht te geven. Nee, in het licht van het kruis, dat van vergeving spreekt omwille van Jezus' offer ga ik mijn zonden en vervloeking bedenken.

De weg tot de tafel loopt langs het kruis. Kom tot het kruis!

Maar dan dreigt er weer een afslag die me van de weg tot de verootmoediging afbrengen zou. Dat ik denk: ja het is wat in deze tijd. Je wordt zo verzocht en het is zo verleidelijk allemaal. De verzoeken zijn gewoon te erg. En de duivel is het die mij maar wil verleiden. En mijn karakter heb ik ook niet mee. Ik zou wel goed leven als er niet zoveel verzoeken waren, als de duivel er niet was, als mijn karakter maar anders was. En ik geef iedereen de schuld, behalve mezelf. Maar in het licht van het kruis leer ik mezelf mishagen. Zonde is niet iets bijkomstigs aan mijn leven, het is mij diepste leven. Als ze boren in de Waddenzee en er spuit een straal olie omhoog, dan hebben ze bewijs: er zit een heel olieveld onder de grond. Dat één straaltje is bewijs van het hele veld eronder. Die éne gedachte, die éne keer is een bewijs: het zit van binnen. Een hele laag, een hele bron van zonden. Mijn zondige aard, ik zelf. Ik kan naar niets en niemand wijzen, dan naar mezelf: mezelf mishagen. Nee, ik voel me niet minderwaardig, mij uiterlijk en mijn gaven en talenten, dat heeft God zo gewild, zo mag ik er zijn, maar ik mishaag mezelf vanwege mijn zonden. Dat ik zonde ben en daarom zonde doe. In zonde heeft mijn moeder mij ontvangen en ik, ik heb gedaan wat kwaad was in Uw oog. Zelfs na ontvangen genade. Zelfs nadat ik tot kind ben aangenomen. O, wat zit het diep in mijzelf, ik mishaag mijzelf dat ik zondigen kan.

In het licht van het kruis blijf ik over als iemand die zichzelf mishaat. Dat ik Hem kan kwetsen, Hem kan slaan, Hem kan steken. Dit slaat mijn trots, mijn hoogmoed neder. En zij zullen een walging hebben van zichzelf om hun ongerechtigheden.

De weg naar de tafel loopt langs het kruis. Kom tot het kruis.

En dan is er nog aan afslag die ons zou doen ontsporen. De weg van Kain, van Judas, die zeiden ook: ik heb gezondigd. Maar: Kain zei: het is te groot. Judas dacht: ik moet weg, weg van God en weg van Jezus, het is te erg. Zij vluchtten van God vandaan. Maar in het licht van het kruis dat spreekt van vergeving om het offer van Jezus volgt er op: en zich voor God verootmoedige. Voor God, naar God toe. Die vergevend is, Die de zonde straffen wil aan Zijn Zoon, liever dan aan een zondaar. Naar God toe, voor God verootmoedige. Ware zondekennis drijft naar de HEERE toe. Zich voor God verootmoedige.

Verootmoedigen is letterlijk: voor iemand neervallen. Dat deed een slaaf vroeger als hij zich misdragen had. Dan viel hij voor zijn heer neer en sloeg zijn armen om zijn benen. En dan lag zijn lot in diens handen. Voor de Heere neervallen en het is in Zijn handen. Gena o God gena. Ik heb verdiend dat Hij zegt: Ik kan je niet langer gebruiken, Ik heb genoeg geduld gehad, het heeft niets opgeleverd, Ik zet er een punt achter met je. Maar in het licht van kruis mag ik weten dat Hij dat niet doen zal. Hij zal Zich ontfermen, Hij is genadig en barmhartig. Waardig verstoten te worden, maar toch aangenomen. Waardig weggezonden te worden, maar toch omhelst.

In het licht van het kruis val ik God te voet en smeeik: gena o God gena! Onverdiende genade alleen kan mij behouden.

De weg tot de tafel loopt langs het kruis. En tot dat kruis wordt ieder geroepen en genodigd! Blijf er toch niet weg. Wat moet je dan met je zonden? Waar moet je met je zonden blijven als je er niet mee naar het kruis komt? En aan het kruis hangt de Zaligmaker met open armen, uitnodigend. Het licht van Gods liefde schijnt er. Kom tot het kruis. Daar schijnt het licht van Gods liefde in de stralen van wet en Evangelie.

Wie daar wegblijft, laat die afblijven. Die zou het medicijn verkeerd gebruiken. Zonder nut of zelf averechts.

De weg tot de avondmaalstafel loopt langs het kruis. Dan word het medicijn ingenomen naar de gebruiksaanwijzing. Voor de tafel hangt een bord: zalig zijn die treuren want zij zullen vertroost worden. Zij zullen troost ontvangen. Die het medicijn tot zich nemen met een verbroken hart en een verslagen geest. Zij zullen vertroost worden. Troost in de wonden. Ik voor u, ondanks alles wat u Mij aandeed, blijft het gelden: Ik voor u. Toch wel, Ik wist al wat u voor iemand was, Ik wist

het, en toch deed Ik het. Ik voed u, ondanks al uw ontrouw Ik blijf getrouw. Ik blijf u gedenken en voeden. Al verzondigt u het steeds weer Ik blijf trouw en Ik voed u. En Ik zal u tot Mij nemen aan de maaltijd van de bruiloft van het Lam. Ik zal u tot Mij nemen in heerlijkheid. Troost in een verslagen hart.

God geve dat wij tot onze troost Zijn avondmaal mogen houden.

Amen